

Hospodářská a sociální rada

Distr.
VŠEOBECNÁ

MP.WAT/2000/1
EUR/ICP/EHCO

020205/8Fin

18. října 1999
Originál: anglický

EVROPSKÁ HOSPODÁŘSKÁ KOMISE

REGIONÁLNÍ ÚŘAD PRO EVROPU
SVĚTOVÉ ZDRAVOTNICKÉ ORGANIZACE

SETKÁNÍ STRAN ÚMLUVY O OCHRANĚ A
VYUŽÍVÁNÍ HRANIČNÍCH VODNÍCH TOKŮ A
MEZINÁRODNÍCH JEZER

Druhé setkání,
Haag, Nizozemsko, 23.-25. března 2000

**PROTOKOL O VODĚ A ZDRAVÍ K ÚMLUVĚ O OCHRANĚ A VYUŽÍVÁNÍ
HRANIČNÍCH VODNÍCH TOKŮ
A MEZINÁRODNÍCH JEZER Z ROKU 1992
podepsaný v Londýně 17. června 1999**

**PROTOKOL O VODĚ A ZDRAVÍ
K ÚMLUVĚ O OCHRANĚ A
VYUŽÍVÁNÍ HRANIČNÍCH VODNÍCH TOKŮ A MEZINÁRODNÍCH
JEZER Z ROKU 1992**

Strany tohoto Protokolu,

majíce na paměti, že voda je nezbytná pro zachování života a že dostupnost vody v množství a kvalitě dostatečné pro pokrytí základních lidských potřeb je nezbytným předpokladem zlepšení zdraví i předpokladem trvale udržitelného rozvoje;

uvědomující si přínos, kterým je pro lidské zdraví a blaho zdravotně nezávadná a čistá voda a harmonické a funkční vodní prostředí;

vědomy si toho, že povrchové a podzemní vody jsou obnovitelnými zdroji s omezenou schopností zotavit se z nepříznivých dopadů lidské činnosti na jejich množství a kvalitu, že jakákoli zanedbání těchto omezení může vyústit v krátkodobé i dlouhodobé nepříznivé účinky na zdraví a blaho těch, kteří jsou na těchto zdrojích a jejich kvalitě závislí, a že následkem toho je pro splnění lidských potřeb i pro ochranu životního prostředí nezbytné trvale udržitelné obhospodařování hydrologického cyklu;

uvědomující si také důsledky, které by pro zdraví veřejnosti znamenalo nedostatečné množství a nedostatečná kvalita vody, jež by nepostačovala pro splnění základních lidských potřeb, a vědomy si závažných účinků takového nedostatku, zvláště na lidi ohrožené, znevýhodněné a sociálně slabé;

vědomy si toho, že prevence, kontrola a omezení výskytu s vodou souvisejících chorob představuje důležitý a naléhavý úkol, který může být úspěšně splněn pouze prostřednictvím posílení spolupráce na všech úrovních a mezi všemi sektory, a to v měřítku národním i mezistátním;

vědomy si rovněž toho, že sledování s vodou souvisejících chorob a vybudování systémů včasného varování je důležitým aspektem jejich prevence, kontroly a omezení jejich výskytu;

opírajíce se o závěry Konference OSN o životním prostředí a rozvoji (Rio de Janeiro, 1992) a především o Deklaraci o životním prostředí a rozvoji z Ria, o Agendu 21 a také o plán dalšího uskutečňování Agendy 21 (New York, 1997) a o následné rozhodnutí Komise pro trvale udržitelný rozvoj o trvale udržitelném hospodaření sladkou vodou (New York, 1998);

čerpající inspiraci z příslušných ustanovení Úmluvy o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer z roku 1992, a zdůrazňující potřebu podpořit širší aplikaci těchto ustanovení a doplnění této Úmluvy dalšími opatřeními, která by posílila ochranu veřejného zdraví;

berouce v úvahu Úmluvu o hodnocení vlivů působících na životní prostředí v přeshraničním měřítku z roku 1991, Úmluvu o účinku průmyslových nehod v přeshraničním měřítku z roku

1992, Úmluvu OSN o právu neplavebního využívání mezinárodních vodních toků z roku 1997 a Úmluvu o získávání informací, spoluúčasti veřejnosti na rozhodování a o zajištění spravedlnosti v otázkách životního prostředí z roku 1998;

dále berouce v úvahu principy, úkoly a doporučení Evropské charty pro životní prostředí a zdraví z roku 1989, Helsinské deklarace z roku 1994 o životním prostředí a zdraví, a ministerských deklarací, doporučení a usnesení iniciativy „Životní prostředí pro Evropu“;

uznávající racionální základ a závažnost dalších ekologických iniciativ, dokumentů a procesů v Evropě a vypracování a uskutečňování Národních akčních plánů pro životní prostředí a zdraví (NEHAP) a Národních akčních plánů životního prostředí (NEAP);

schvalující snahy již vyvinuté Evropskou hospodářskou komisí Organizace spojených národů a Regionální úřadovnou Světové zdravotnické organizace pro Evropu pro posílení bilaterální a multilaterální spolupráce při prevenci, kontrole a omezení výskytu chorob souvisejících s vodou;

povzbuzeny mnoha příklady pozitivních výsledků dosažených členskými státy Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů a členskými státy Regionální úřadovny Světové zdravotnické organizace pro Evropu při snižování úrovně znečištění a při udržování a obnovování vodního prostředí, jež může napomoci zachování lidského zdraví a prospěchu;

se dohodly na následujícím:

Článek 1

CÍL

Cílem tohoto Protokolu je na všech úrovních, v kontextu národním, přeshraničním i mezinárodním, podporovat ochranu lidského zdraví a prospěchu z hlediska jednotlivců i společnosti, a to v rámci trvale udržitelného rozvoje prostřednictvím zkvalitnění vodního hospodářství, včetně ochrany vodních ekosystémů a prostřednictvím prevence, kontroly a omezení výskytu chorob souvisejících s vodou.

Článek 2

DEFINICE

Pro účely tohoto Protokolu:

1. „Choroby související s vodou“ znamenají jakékoli významné nepříznivé účinky na lidské zdraví, jako jsou smrt, postižení, onemocnění nebo choroby, způsobené přímo či nepřímo stavem nebo změnami množství nebo kvality jakýchkoli vod;
2. „Pitná voda“ znamená vodu, která je lidmi používána nebo je zamýšlena k použití pro pití, vaření, přípravu jídel, osobní hygienu a podobné účely;

3. „Podzemní voda“ znamená veškerou vodu, která se nachází pod povrchem země v saturační zóně a v přímém kontaktu s půdou nebo geologickým podložím;

4. „Oddělené vody“ znamená uměle vytvořená vodní tělesa oddělená od povrchové sladké vody nebo pobřežních vod, ať už uvnitř nebo vně staveb;

5. „Hraniční vody“ jsou jakékoli povrchové či podzemní vody, které vyznačují, protínají nebo jsou umístěny na hranicích mezi dvěma či více státy; kdekoli tyto hraniční vody ústí přímo do moře, končí tyto vody na přímé linii vedoucí přes ústí mezi body vytvořenými spodní hranicí vody na jejich březích;

6. „Přeshraniční účinky chorob přenášených vodou“ jsou jakékoliv významné nepříznivé účinky na lidské zdraví, jako je smrt, postižení, onemocnění nebo choroby, v oblasti spravované jednou stranou, jež byly způsobeny přímo nebo nepřímo stavem nebo změnami množství nebo kvality vod spadajících pod správu jiné strany bez ohledu na to, zda mají takové účinky přeshraniční vliv;

7. „Přeshraniční vliv“ znamená jakýkoli významný nepříznivý účinek na životní prostředí vyplývající ze změny stavu hraničních vod, jež byla způsobena lidskou činností a jejíž fyzický původ je zcela nebo částečně umístěn na území spravovaném jednou stranou Úmluvy, a k níž došlo uvnitř oblasti spravované jinou stranou Úmluvy. Takové účinky na životní prostředí zahrnují účinky na lidské zdraví a bezpečnost, flóru, faunu, půdu, vzduch, vodu, klimatické podmínky, krajinu a historické památky nebo jiné stavby či interakci mezi těmito faktory; zahrnují také účinky na kulturní dědictví nebo sociálně-ekonomické podmínky vyplývající ze změn těchto faktorů;

8. „Kanalizační systém/kanalizace“ znamená sběr, transport, úpravu a odstranění nebo opětovné využití lidských exkrementů nebo domácích splaškových vod, a to prostřednictvím sběrných systémů nebo prostřednictvím zařízení sloužících jednotlivým domácnostem nebo podnikům;

9. „Sběrný systém“ představuje:

- (a) systém zásobování pitnou vodou pro více domácností nebo podniků; a/nebo
- (b) systém zajišťující odvádění a odstraňování splaškových vod a odpadů, který slouží více domácnostem nebo podnikům a, je-li to vhodné, zajišťuje také sběr, transport, úpravu a odstranění nebo opětovné využití průmyslové odpadní vody,

bez ohledu na to, zda je poskytován orgánem veřejného sektoru, podnikem sektoru soukromého, či ve spolupráci mezi oběma sektory.

10. „Plán vodního hospodářství“ znamená plán na rozvoj, hospodaření s, ochranu a/nebo využití vody v teritoriální oblasti nebo zvodnělé podzemní vrstvě včetně ochrany příslušných ekosystémů;

11. „Veřejnost“ znamená jednu či více fyzických nebo právnických osob a, v souladu s národní legislativou nebo praxí, jejich sdružení, organizace nebo skupiny;

12. „Orgány veřejné správy“ jsou:

- (a) vláda na národní, regionální nebo jiné úrovni;
- (b) fyzické nebo právnické osoby vykonávající veřejné administrativní funkce podle národní legislativy, včetně svých specifických povinností, aktivit nebo služeb týkajících se životního prostředí, veřejného zdraví, kanalizačního systému, vodního hospodářství nebo zásobování vodou;
- (c) jakékoli další fyzické nebo právnické osoby mající veřejné úkoly nebo funkce, nebo poskytující veřejné služby pod vedením orgánu nebo osoby, na níž se vztahují výše uvedené pododstavce (a) nebo (b);
- (d) instituce jakékoli organizace pro regionální hospodářskou integraci uvedené v článku 21, pokud je tato organizace stranou tohoto Protokolu;

Tato definice nezahrnuje orgány nebo instituce působící v soudní nebo legislativní oblasti;

13. „Místní“ se vztahuje na veškeré odpovídající úrovně územních jednotek menších než je úroveň státu;

14. „Úmluva“ znamená Úmluvu o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer, uzavřenou 17. března 1992 v Helsinkách;

15. „Setkání stran Úmluvy“ znamená orgán vytvořený stranami Úmluvy, v souladu se článkem 17;

16. „Strana“, pokud není v textu uvedeno jinak, znamená stát nebo organizaci pro regionální hospodářskou integraci uvedenou v článku 21, jež souhlasila s připojením k tomuto Protokolu a pro níž je tento Protokol platný;

17. „Setkání stran“ je orgán vytvořený stranami v souladu se článkem 16.

Článek 3

ROZSAH

Ustanovení tohoto Protokolu se vztahují na:

- (a) povrchovou sladkou vodu;
- (b) podzemní vodu;
- (c) ústí řek do moře;
- (d) pobřežní vody, které jsou využívány k rekreaci nebo pro produkci ryb v akvakulturách nebo k produkci či lovu měkkýšů a korýšů;
- (e) oddělené vody obecně využívané ke koupání;
- (f) vodu během odvádění, přepravy, úpravy nebo zásobování;
- (g) splaškové a odpadní vody během celého procesu jímání, transportu, úpravy a odstranění, či opětovného použití.

Článek 4

OBECNÁ USTANOVENÍ

1. Strany podniknou v rámci integrovaných vodohospodářských systémů veškerá vhodná opatření k prevenci, kontrole a omezení výskytu chorob souvisejících s vodou, jejichž cílem je trvale udržitelné využití vodních zdrojů, zajištění takové kvality okolní vody, která neohroží lidské zdraví, a ochrana vodních ekosystémů.

2. Strany podniknout především taková opatření, jež povedou k zajištění:

(a) dostatečného zásobování zdravotně nezávadnou pitnou vodou, která neobsahuje mikroorganismy, parazity či látky, jež by díky svému počtu či koncentraci mohly ohrozit lidské zdraví. To bude zahrnovat ochranu vodních zdrojů, které slouží jako zdroj pitné vody, úpravu vody a výstavbu, rozvoj a údržbu rozvodných systémů.

(b) adekvátního kanalizačního systému takové kvality, jež bude dostatečně chránit lidské zdraví a životní prostředí. To bude provedeno především prostřednictvím výstavby, rozvoje a údržby sběrných systémů;

(c) účinné ochrany vodních zdrojů využívaných jako zdroje pitné vody a jejich vodních ekosystémů před znečištěním z jiných příčin, včetně zemědělství, průmyslu a dalšího vypouštění a emisí nebezpečných látek. Cílem by mělo být účinné snížení a odstranění vypouštění a emisí látek, které jsou považovány za nebezpečné pro lidské zdraví a vodní ekosystémy;

(d) dostatečných bezpečnostních opatření pro zabezpečení ochrany lidského zdraví před chorobami souvisejícími s vodou, jež vznikají v souvislosti s využíváním vody k rekreačním účelům, k produkci ryb v akvakulturách nebo využíváním vody, v níž se chovají nebo loví koryši a měkkýši, nebo splaškové a odpadní vody k zavlažování nebo použitím odpadních kalů v zemědělství či vodním hospodářství;

(e) efektivních systémů pro monitorování situací, jež by mohly mít za následek propuknutí nebo případy chorob souvisejících s vodou, a k účinné odpovědi na vypuknutí nebo případy takových chorob a jejich riziko.

3. Následné odkazy na „pitnou vodu“ a „kanalizaci“ v tomto Protokolu se týkají pitné vody a kanalizačního systému, ve vztahu k plnění požadavků odstavce 2 tohoto článku.

4. Strany založí všechna taková opatření na hodnocení jakéhokoli navrhovaného opatření z hlediska všech jeho důsledků, včetně jeho přínosu, nevýhod a nákladů, a to pro:

(a) lidské zdraví;

(b) vodní zdroje; a

(c) trvale udržitelný rozvoj,

jež vezme v úvahu rozdílné nové vlivy jakéhokoli navrhovaného opatření na různá prostředí.

5. Strany podniknou veškeré vhodné kroky k vytvoření právních, administrativních a ekonomických systémů, jež budou stabilní a umožní, aby v jejich rámci mohl veřejný, soukromý nebo dobrovolný sektor přispívat ke zlepšení vodního hospodářství, s cílem předcházet, kontrolovat a omezit výskyt chorob souvisejících s vodou.

6. Strany požádají orgány veřejné správy, které zvažují učinění takových kroků, jež mohou mít výrazný vliv na prostředí jakýchkoli vod spadajících do rozsahu působnosti tohoto Protokolu, nebo které schvalují podniknutí takových kroků jinými subjekty, aby vzaly v úvahu možný vliv takových kroků na veřejné zdraví.

7. Pokud je strana stranou Úmluvy o hodnocení vlivů působících na životní prostředí v přeshraničním měřítku, musí dodržení požadavků této Úmluvy orgány veřejné správy této strany vzhledem k podniknutým krokům splňovat požadavky podle odstavce 6 tohoto článku.

8. Ustanovení tohoto Protokolu nebudou mít vliv na právo stran dodržovat, přijmout nebo uskutečňovat přísnější opatření než ta, která jsou uvedena v tomto Protokolu.

9. Ustanovení tohoto Protokolu nebudou mít vliv na práva a povinnosti jakékoli strany tohoto Protokolu odvozená od Úmluvy nebo jakýchkoli dalších existujících mezinárodních smluv s výjimkou těch, kdy jsou požadavky tohoto Protokolu přísnější než odpovídající opatření Úmluvy nebo opatření těchto dalších existujících mezinárodních dohod.

Článek 5

PRINCIPY A PŘÍSTUPY

Při provádění opatření, jež povedou k realizaci tohoto Protokolu, se strany budou řídit především následujícími principy a přístupy:

(a) preventivní princip, na jehož základě kroky, vedoucí k prevenci, kontrole a omezení výskytu s vodou souvisejících chorob nebudou odkládány z důvodu, že vědecký výzkum plně neprokázal příčinnou souvislost mezi faktorem, proti kterému jsou uvedené kroky zaměřeny, na straně jedné a možným přínosem tohoto faktoru k rozšíření chorob souvisejících s vodou a/nebo jejich přeshraničnímu dopadu na straně druhé;

(b) princip, že znečišťovatel platí, na jehož základě musí znečišťovatel nést náklady na prevenci, kontrolu a omezení znečištění;

(c) státy mají svrchované právo - ve shodě s Chartou OSN a principy mezinárodního práva - využívat svých vlastních zdrojů na základě vlastní politiky životního prostředí a rozvoje a je jejich povinností zajistit, aby činnost spadající do jejich vlastní jurisdikce nebo pod jejich kontrolu neuzpůsobila škody na životním prostředí jiných států či oblastí, které nejsou pod jejich správou;

(d) vodní zdroje budou obhospodařovány tak, aby uspokojily potřeby současné generace a zároveň aby nebyla narušena schopnost budoucích generací uspokojit své vlastní potřeby;

(e) budou podniknuty preventivní kroky, aby se zabránilo propuknutí a případům chorob souvisejících s vodou a aby byly chráněny vodní zdroje sloužící jako zásobárny pitné vody, protože takové kroky účinněji zamezí škodám a mohou být cenově efektivnější než následné kroky nápravné;

(f) kroky pro obhospodařování vodních zdrojů musejí být prováděny na nejnížší přiměřené administrativní úrovni;

(g) voda představuje hodnotu z hlediska společenského, ekonomického a z hlediska životního prostředí a musí být tedy obhospodařována tak, aby se co nejvíce a nejtrvaleji realizovala kombinace těchto hodnot;

(h) účinné využívání vody musí být prosazováno pomocí ekonomických nástrojů a osvětou;

(i) je nutné zajistit informovanost a spoluúčast veřejnosti na rozhodování v otázkách vody a zdraví, mezi jiným proto, aby byla pozvednuta kvalita a úroveň realizace rozhodnutí, aby se zvýšily znalosti veřejnosti o těchto otázkách, aby veřejnost získala možnost vyjádřit své znepokojení a aby bylo orgánům veřejné správy umožněno vzít tyto obavy řádně v úvahu. Informovanost a spoluúčast veřejnosti by měly být doplněny dostupností soudního a správního přezkoumání příslušných rozhodnutí;

(j) vodní zdroje musejí být v nejvyšší možné míře obhospodařovány integrovaným způsobem na základě povodí, s cílem propojit sociální a ekonomický rozvoj s ochranou přírodních ekosystémů a spojit obhospodařování vodních zdrojů s regulačními opatřeními týkajícími se dalších typů prostředí. Takový integrovaný přístup musí být aplikován na celou oblast povodí nezávisle na tom, jedná-li se o oblast přesahující hranice či nikoli, včetně připojených pobřežních vod, celkové zvodnělé podzemní vrstvy nebo příslušných součástí takového povodí či zvodnělé podzemní vrstvy;

(k) zvláštní zřetel musí být věnován ochraně lidí, kteří jsou výrazně vystaveni chorobám souvisejícím s vodou;

(l) pro všechny členy populace, hlavně pro ty, kteří trpí znevýhodněním nebo stojí na okraji společnosti, musí být zajištěn spravedlivý přístup k vodě, dostatečný ve smyslu množství a kvality;

(m) jako protihodnotu svých práv a nároku na vodu podle soukromého a veřejného práva, musejí fyzické a právnické osoby a instituce veřejného i soukromého sektoru přispívat k ochraně vodního prostředí a vodních zdrojů; a

(n) při uskutečňování tohoto Protokolu musejí být brány patřičné ohledy na místní problémy, potřeby a znalosti.

Článek 6

CÍLE A DATA JEJICH PLNĚNÍ

1. Strany pro splnění cíle tohoto Protokolu zajistí následující:

(a) přístup k pitné vodě pro všechny;

(b) řešení způsobu nakládání s odpadními a splaškovými vodami pro všechny,

a to v rámci integrovaných systémů vodního hospodářství zaměřeného na trvale udržitelné využívání vodních zdrojů, kvalitu okolní vody, která nebude ohrožovat lidské zdraví a na ochranu vodních ekosystémů.

2. Pro tyto účely strany musejí stanovit a zveřejnit národní a/nebo místní cíle pro standard a úroveň plnění, jíž je nutné dosáhnout nebo jež musí být udržena, aby byla zachována vysoká úroveň ochrany před chorobami souvisejícími s vodou. Tyto cíle budou periodicky revidovány. Strany musejí při veškeré činnosti, v rámci průhledného a spravedlivého systému, učinit vhodná praktická a/nebo jiná opatření umožňující spoluúčast veřejnosti a zajistit, aby byly brány patřičné ohledy na výsledky veřejné účasti. Tyto cíle budou, s výjimkou oblastí kde nejsou pro prevenci, kontrolu a omezení výskytu s vodou souvisejících chorob z hlediska národních nebo místních okolností na místě, kromě jiného zahrnovat:

(a) kvalitu dodávané pitné vody, přičemž je třeba brát v úvahu směrnice WHO pro kvalitu pitné vody;

(b) omezení rozsahu propuknutí a případů chorob souvisejících s vodou;

(c) plochu teritoria nebo velikost či část populace, již by měly sloužit rozvodné systémy pro zásobování pitnou vodou, nebo kde by mělo být zkvalitněno zásobování pitnou vodou zajišťované jiným způsobem;

(d) plochu teritoria nebo velikost či část populace, již by měly sloužit sběrné systémy kanalizace nebo kde by měla být zkvalitněna kanalizace zajišťovaná jiným způsobem;

(e) míru účinnosti dodávky vody a kanalizace, již má být takovými rozvodnými a sběrnými systémy či jinými prostředky dosaženo;

(f) aplikaci uznávané správné praxe managementu zásobování vodou a kanalizace, včetně ochrany vod používaných jako zdroje pitné vody;

(g) vypouštění:

I) neupravených odpadních vod, a

II) neupravených přívalových vod při záplavách

ze sběrných systémů splaškových a odpadních vod do vod spadajících do působnosti tohoto Protokolu;

(h) kvalitu vypouštěných splaškových a odpadních vod ze zařízení sloužících k čištění těchto vod do vod spadajících do působnosti tohoto Protokolu;

(i) odstraňování či opětovné využití odpadních kalů ze sběrných kanalizačních systémů nebo z jiných kanalizačních zařízení a kvalitu odpadní vody používané k závlahám, přičemž je třeba brát v úvahu směrnice Světové zdravotnické organizace a Ekologického programu OSN pro bezpečné používání odpadních vod a výkalů v zemědělství a vodním hospodářství;

(j) kvalitu vod, které jsou využívány jako zdroje pitné vody; vod, které jsou obecně využívány na koupání či k produkci ryb nebo k produkci či lovu koryšů a měkkýšů;

(k) aplikaci uznávané správné praxe při obhospodařování vodních děl, jež jsou obecně k dispozici pro koupání;

(l) identifikaci a čištění zvláště znečištěných míst, která nepříznivě ovlivňují vody spadající do působnosti tohoto Protokolu nebo jež tak mohou učinit a u nichž hrozí propuknutí chorob souvisejících s vodou;

(m) efektivitu systémů obhospodařování, rozvoje, ochrany a využití vodních zdrojů, včetně aplikace známých a obvyklých metod kontroly znečištění jakéhokoliv druhu;

(n) četnost zveřejňování informací o kvalitě dodávané pitné vody a kvalitě dalších vod souvisejících s cíli tohoto odstavce v mezidobí mezi zveřejněním informací podle článku 7, odstavce 2.

3. Do dvou let poté, co se strana stane stranou Protokolu, každá strana stanoví a zveřejní cíle uvedené v odstavci 2 tohoto článku a plánovaná data jejich dosažení.

4. Tam, kde se při dosažení cílů předpokládá dlouhodobá realizace, budou stanoveny cíle střednědobé či etapové.

5. Strany pro podporu dosažení cílů uvedených v odstavci 2 učiní následující:

(a) vypracují národní nebo místní opatření pro koordinaci svých kompetentních orgánů;

(b) vyvinou vodohospodářské plány v přeshraničním, národním a/nebo místním kontextu, nejlépe na základě povodí či zvodnělých podzemních vrstev. K tomu musí učinit odpovídající praktická a/nebo jiná opatření pro zajištění spoluúčasti veřejnosti, a to v rámci transparentního a spravedlivého systému, a zajistit, aby byly brány patřičné ohledy na výsledek spoluúčasti veřejnosti. Takové plány mohou být součástí jiných relevantních plánů, programů nebo dokumentů, které jsou vytvořeny za jiným účelem za předpokladu, že umožní veřejnosti jasně rozpoznat návrhy na dosažení cílů uvedených v tomto článku a data splnění těchto cílů;

(c) vytvoří a budou podporovat právní a institucionální rámec pro monitorování a dodržování norem pro kvalitu pitné vody;

(d) vypracují a budou zachovávat opatření, včetně opatření právních a institucionálních tam, kde to je vhodné, pro monitorování a podporu realizace plánů a, v nezbytných případech, pro zajištění dodržování norem a úrovně plnění, pro něž byly vytvořeny cíle uvedené v odstavci 2 tohoto článku.

Článek 7

POSUZOVÁNÍ A HODNOCENÍ DOSAŽENÉHO POKROKU

1. Strany budou shromažďovat a vyhodnocovat data o:

(a) pokroku, jehož dosáhly při plnění cílů uvedených ve článku 6, odstavci 2;

(b) ukazatelích navržených tak, aby se zjistilo, do jaké míry bylo dosaženo pokroku v prevenci, kontrole a omezení výskytu s vodou souvisejících chorob.

2. Strany budou pravidelně zveřejňovat výsledky shromažďování a hodnocení údajů. Četnost takového zveřejnění bude stanovena setkáním stran.

3. Každá strana zajistí, aby výsledky získané ze vzorků vody a odpadních vod pro účely tohoto shromažďování dat byly dostupné veřejnosti.

4. Každá strana na základě těchto shromážděných a vyhodnocených dat podrobí pravidelné revizi pokrok, jehož dosáhla při plnění cílů uvedených ve článku 6, odstavci 2, a zveřejní vyhodnocení tohoto pokroku. Četnost takových revizí bude stanovena setkáním stran. Bez ohledu na možnost častější revize podle článku 6, odstavce 2, budou revize podle tohoto odstavce zahrnovat revizi cílů uvedených ve článku 2, odstavci 2 s přihlédnutím ke zkvalitnění cílů z hlediska vědeckotechnických poznatků.

5. Každá strana poskytne sekretariátu uvedenému ve článku 17 souhrnnou zprávu o shromážděných a vyhodnocených údajích a o hodnocení dosaženého pokroku, jež bude dána k dispozici ostatním stranám. Tyto zprávy musejí být v souladu se směrnicemi vytvořenými setkáním stran. Tyto směrnice musí zajistit, aby strany mohly použít pro tento účel zpráv, jež poskytují relevantní informace vytvořené pro jiná mezinárodní fóra.

6. Setkání stran na základě takových souhrnných zpráv zhodnotí pokrok, jehož bylo při uskutečňování tohoto Protokolu dosaženo.

Článek 8

SYSTÉMY DOHLEDU A VČASNÉHO VAROVÁNÍ

1. Každá strana musí vhodným způsobem zajistit, aby:

(a) byly zřízeny, zkvalitňovány nebo udržovány komplexní národní a/nebo místní systémy pro dohled a včasné varování, které:

I. budou signalizovat epidemii nebo případy chorob souvisejících s vodou nebo významná nebezpečí takového propuknutí či případů včetně těch, jež jsou důsledkem případů znečištění vody nebo extrémního počasí;

II. rychle a jasně uvědomí příslušné orgány na vypuknutí, případy nebo nebezpečí takových chorob;

III. v případě bezprostředního ohrožení veřejného zdraví chorobami souvisejícími s vodou sdělí obyvatelstvu, jež by mohlo být zasaženo, veškeré informace, které mají orgány veřejné správy k dispozici a které by mohly obyvatelstvu pomoci škodám zabránit nebo je zmírnit;

IV. poskytnou doporučení příslušným orgánům veřejné správy a tam, kde je to vhodné, veřejnosti o preventivních a nápravných opatřeních;

(b) byly správně a včas připraveny komplexní národní a místní plány pro nepředvídatelné události, jako je řešení epidemií, případů a rizik takových chorob;

(c) příslušné orgány veřejné správy měly nezbytné kapacity pro řešení propuknutí, případů a rizika takových chorob v souladu s příslušnými plány pro nepředvídané události;

2. Systémy dohledu a včasného varování, plány pro nepředvídané události a kapacity pro řešení situací souvisejících s chorobami souvisejícími s vodou mohou být kombinovány se systémy, jež se týkají jiných otázek.

3. Každá strana vytvoří do tří let od doby, kdy přistoupila k Úmluvě, systém dohledu a včasného varování, plány pro nepředvídané situace a kapacity uvedené v odstavci 1 tohoto článku.

Článek 9

INFORMOVANOST VEŘEJNOSTI, VZDĚLÁVÁNÍ, ZAŠKOLENÍ, VĚDECKÝ VÝZKUM, ROZVOJ A INFORMACE

1. Strany podniknou kroky ke zvýšení znalostí veřejnosti, pokud jde o:

(a) důležitost vodního hospodářství a veřejného zdraví a jejich vzájemný vztah;

(b) právo a nárok na vodu a odpovídající povinnosti fyzických a právnických osob nebo institucí veřejného i soukromého sektoru podle soukromého a veřejného práva, a jejich morální závazky přispívat k ochraně vodního prostředí a vodních zdrojů.

2. Strany budou podporovat:

(a) pochopení aspektů své práce, jež souvisejí s veřejným zdravím, těmi, kteří jsou zodpovědní za vodní hospodářství, zásobování vodou a kanalizační systém a

(b) pochopení základních principů vodního hospodářství, zásobování vodou a kanalizace těmi, kdo zodpovídají za veřejné zdraví.

3. Strany budou podporovat vzdělávání a zaškolení odborných a technických pracovníků, kteří jsou třeba pro obhospodařování vodních zdrojů a pro provozování systémů zásobování vodou a kanalizace, a budou je podporovat při zvyšování jejich znalostí, zlepšování dovedností a seznamování se s novými poznatky. Uvedené vzdělávání a zaškolení bude zahrnovat příslušné aspekty týkající se veřejného zdraví.

4. Strany budou podporovat:

(a) výzkum a vývoj cenově efektivních způsobů a technik prevence, kontroly a omezení výskytu s vodou souvisejících chorob;

(b) vývoj integrovaných informačních systémů, které budou pracovat s informacemi o dlouhodobých trendech, současných nedostacích a minulých problémech a jejich úspěšném řešení na poli vody a zdraví, a poskytovat takové informace kompetentním orgánům.

Článek 10

ZPŘÍSTUPŇOVÁNÍ INFORMACÍ

1. Každá strana učiní v rámci své legislativy kroky, aby jako doplněk požadavků tohoto Protokolu, že strany zveřejní určité informace nebo dokumenty, veřejnosti zpřístupnila informace, které mají k dispozici orgány veřejné správy a které jsou přiměřeně nutné pro informování veřejné diskuse o:

(a) vytvoření cílů a o datech jejich dosažení a o vypracování plánů vodního hospodářství v souladu se článkem 6;

(b) vytvoření, zkvalitnění nebo údržbě systémů dohledu a včasného varování a plánů pro nepředvídané události v souladu s článkem 8;

(c) podpoře znalostí veřejnosti, vzdělávání, zaškolení, vědeckého výzkumu, rozvoje a informovanosti v souladu s článkem 9.

2. Strany zajistí, aby orgány veřejné správy v rámci národní legislativy v reakci na žádost o další informace týkající se plnění tohoto Protokolu uvolnily tyto informace pro veřejnost v přiměřeném čase.

3. Strany zajistí, aby informace uvedené ve článku 7, odstavec 4 a v odstavci 1 tohoto článku byly v jakoukoli přiměřenou dobu dostupné veřejnosti zdarma k nahlédnutí, a poskytnou občanům po zaplacení stanoveného poplatku pomocí příslušného vybavení kopie požadovaných informací.

4. Nic z tohoto Protokolu orgánu veřejné správy neukládá, aby zveřejnil informace nebo je zpřístupnil veřejnosti, jestliže:

- (a) orgán veřejné správy tyto informace nemá;
- (b) žádost o informace je zjevně neopodstatněná nebo je formulována příliš obecně; nebo
- (c) se informace týkají materiálu, které jsou právě dokončovány, nebo se týkají vnitřní komunikace státních orgánů tam, kde je takové vymezení stanoveno národní legislativou nebo obvyklou praxí s ohledem na to, zda zveřejnění informací poslouží veřejnému zájmu.

5. Nic z tohoto Protokolu orgánu veřejné správy neukládá, aby zveřejnil informace nebo je zpřístupnil veřejnosti, jestliže by prozrazení informací mohlo nepříznivě ovlivnit:

- (a) důvěrný ráz řízení vedeného orgány veřejné správy tam, kde je důvěrnost stanovena národní legislativou;
- (b) mezinárodní vztahy, národní obranu či bezpečnost veřejnosti;
- (c) soudní řízení, právo osoby na spravedlivý soudní proces nebo schopnost orgánu veřejné správy vést vyšetřování trestního nebo disciplinárního charakteru;
- (d) důvěrný ráz komerčních nebo průmyslových informací, pokud je tato důvěrnost chráněna zákonem ve snaze chránit zákonné ekonomické zájmy. V rámci této soustavy musí být zveřejněny informace o emisích a vypouštění, které jsou důležité pro ochranu životního prostředí;
- (e) průmyslová práva;
- (f) důvěrný ráz osobních údajů a/nebo záznamů týkajících se fyzické osoby, která nedala souhlas se sdělením informací veřejnosti, pokud je tato důvěrnost stanovena národní legislativou;
- (g) zájmy třetí strany, která poskytla požadované informace bez toho, že by k tomu byla nucena nebo by k tomu mohla být nucena zákonnou povinností, pokud tato strana s uvolněním materiálu nesouhlasila; nebo
- (h) životní prostředí, kterého se informace týkají, jako jsou chovná místa či hnízdiště vzácných druhů.

Tyto důvody pro nezveřejnění informací budou vykládány restriktivním způsobem a bude při tom vzat v úvahu veřejný zájem, jemuž zveřejnění slouží a to, zda informace souvisejí s emisemi a vypouštěním škodlivin do prostředí.

Článek 11

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Strany budou vzájemně spolupracovat a ve vhodných případech si budou navzájem pomáhat:

- (a) v mezinárodních akcích na podporu cílů tohoto Protokolu;
- (b) na požádání při realizaci národních a místních plánů při uskutečňování tohoto Protokolu.

Článek 12

SPOLEČNÉ A KOORDINOVANÉ MEZINÁRODNÍ AKCE

Podle článku 11, pododstavce (a) budou strany podporovat spolupráci při mezinárodních akcích týkajících se:

- (a) rozvoje společně dohodnutých cílů v otázkách uvedených v článku 6, odstavci 2;
- (b) rozvoje ukazatelů pro účely článku 7, odstavce 1 (b), které prokáží, do jaké míry byly kroky při prevenci, kontrole a omezování výskytu s vodou souvisejících chorob úspěšné;
- (c) vytvoření společných nebo koordinovaných forem pro systémy dohledu a včasného varování, plánů pro nepředvídané události a kapacit reakce na takové situace, a to jako součásti či doplňku národních systémů udržovaných v souladu se článkem 8 pro účely reakce na propuknutí a případy chorob souvisejících s vodou a na závažné nebezpečí takového propuknutí, způsobené především při případech znečištění vody nebo díky extrémnímu počasí;
- (d) vzájemné pomoci při reakcích na propuknutí a případy chorob souvisejících s vodou a při reakcích na závažná nebezpečí takového propuknutí, zvláště při případech znečištění vody nebo díky extrémnímu počasí;
- (e) rozvoje integrovaných informačních systémů a databází, výměny informací a sdílení technických a právních poznatků a zkušeností;
- (f) rychlého a jasného oznámení kompetentních orgánů jedné strany příslušným orgánům jiných stran, které mohou být postiženy:
 - I) propuknutím a případy chorob souvisejících s vodou,
 - II) závažným nebezpečím takového propuknutí a případy, které byly identifikovány;
- (g) výměny informací o efektivních způsobech zveřejnění informací o chorobách souvisejících s vodou.

Článek 13

SPOLUPRÁCE TÝKAJÍCÍ SE HRANIČNÍCH VOD

1. Pokud strany sousedí se stejnými hraničními vodami, budou kromě svých závazků vyplývajících z článků 11 a 12 vzájemně spolupracovat a v příslušných případech si jedna druhé pomáhat při prevenci, ochraně a omezení přeshraničních účinků chorob souvisejících s vodou. Strany:

- (a) si budou vyměňovat informace a sdílet poznatky o hraničních vodách a o problémech a riziku, které představují pro ostatní strany hraničící se stejnými vodami;
- (b) se budou snažit vytvořit s ostatními stranami, které sousedí se stejnými hraničními vodami, společné nebo koordinované plány podle článku 6, odstavce 5(b) a systémy dohledu a včasného varování, plány pro nepředvídané události podle článku 8, odstavce 1 pro účely reakce na propuknutí a případy chorob souvisejících s vodou a pro odpověď na závažná nebezpečí takového propuknutí a případů, zvláště při případech znečištění vody nebo z důvodu extrémního počasí;

(c) na základě rovnosti a recipacity přizpůsobí své dohody a jiná opatření týkající se jejich hraničních vod tak, aby byly eliminovány jakékoli rozpory se základními principy tohoto Protokolu a aby byly definovány jejich vzájemné vztahy a chování vzhledem k cílům tohoto Protokolu;

(d) se budou na požádání kterékoli strany vzájemně konzultovat, pokud jde o závažnost jakýchkoli nepříznivých účinků na lidské zdraví, které by mohly být způsobeny s vodou souvisejícími chorobami;

2. Tam kde se jedná o strany, jež jsou stranami Úmluvy, bude spolupráce a pomoc v otázkách jakýchkoli přeshraničních účinků s vodou souvisejících chorob, jež mají přeshraniční vliv, provedena v souladu s ustanoveními Úmluvy.

Článek 14

MEZINÁRODNÍ PODPORA PRO NÁRODNÍ AKCE

1. Pokud strany vzájemně spolupracují a napomáhají si při uskutečňování národních a místních plánů podle článku 11, pododstavce (b), zváží, jak by si mohly nejlépe pomoci při podpoře:

(a) vypracování plánů vodního hospodářství v přeshraničním, národním a/nebo místním kontextu a vypracování programů pro zkvalitnění zásobování vodou a kanalizace;

(b) zdokonalení formulace projektů, zvláště projektů infrastruktury, plnění těchto plánů a programů, aby byl usnadněn přístup k finančním zdrojům;

(c) efektivní realizace těchto projektů;

(d) vytváření forem systémů dohledu a včasného varování, plánů pro nepředvídané události a kapacit pro řešení situací, které souvisejí s chorobami souvisejícími s vodou;

(e) vypracování legislativy nutné pro podporu uskutečnění tohoto Protokolu;

(f) vzdělávání a zaškolení klíčových odborných a technických pracovníků;

(g) výzkumu a vývoje cenově efektivních prostředků a technik pro prevenci, kontrolu a omezování výskytu chorob souvisejících s vodou;

(h) provozu efektivních sítí pro sledování a hodnocení poskytování a kvality služeb souvisejících s vodou a rozvoje integrovaných databází a informačních systémů;

(i) zabezpečení kvality monitorovacích aktivit, včetně porovnatelnosti mezi laboratořemi.

Článek 15

POSOUZENÍ DODRŽOVÁNÍ PROTOKOLU

Strany posoudí, zda vyhověly ustanovením tohoto Protokolu, a to na základě revize a hodnocení uvedeného v článku 7. Strany na svém prvním setkání vytvoří multilaterální opatření, která budou nekonfrontačního, nesoudního a konzultačního charakteru, a budou sloužit pro posouzení dodržování tohoto Protokolu. Tato opatření umožní vhodné zapojení veřejnosti.

Článek 16

SETKÁNÍ STRAN

1. První setkání stran bude svoláno nejpozději osmnáct měsíců po datu nabytí platnosti tohoto Protokolu. Poté se budou v pravidelných intervalech určených stranami, konat řádná setkání, nejméně však jedenkrát za tři roky s výjimkou případů, kdy jsou nezbytná další opatření pro dosažení cíle odstavce 2 tohoto článku. Strany zorganizují mimořádné setkání, pokud tak rozhodnou během řádného setkání nebo na písemnou žádost kterékoli strany, a to za předpokladu, že během šesti měsíců po tom, kdy byla žádost oznámena všem stranám, byla podpořena minimálně třetinou stran.

2. Pokud je to možné, budou se řádná setkání stran konat společně se setkáními stran Úmluvy.

3. Strany na svých setkáních budou soustavně posuzovat uskutečňování tohoto Protokolu a při vědomí tohoto cíle:

(a) budou posuzovat politiku a metodické postupy prevence, kontroly a omezení výskytu s vodou souvisejících chorob, podporovat jejich sbližování a posilovat mezinárodní a přeshraniční spolupráci v souladu se články 11, 12, 13 a 14;

(b) budou hodnotit pokrok dosažený při uskutečňování tohoto Protokolu na základě informací poskytovaných stranami v souladu se směrnicemi vytvořenými setkáním stran; tyto směrnice zabrání zdvojení snah při plnění požadavků na podávání zpráv;

(c) budou informovány o pokroku dosaženém při uskutečňování Úmluvy;

(d) si budou vzájemně vyměňovat informace se setkáním stran Úmluvy a zvaží možnosti společných akcí;

(e) budou tam, kde je to možné, vyhledávat služby odpovídajících orgánů Evropské hospodářské komise a Regionální úřadovny WHO pro Evropu;

(f) vytvoří postupy, které umožní účast dalších kompetentních mezinárodních vládních a nevládních orgánů na všech setkáních a dalších aktivitách souvisejících s dosažením účelu tohoto Protokolu;

(g) posoudí nutnost dalších opatření pro zajištění přístupu k informacím, spoluúčasti veřejnosti na rozhodování a dostupnosti soudního a administrativního přezkoumání rozhodnutí učiněných v rámci tohoto Protokolu, a to z hlediska zkušeností s těmito záležitostmi získanými na jiných mezinárodních fórech;

(h) vytvoří program práce, včetně projektů, které budou prováděny společně v rámci tohoto Protokolu a Úmluvy, a zřídí orgány potřebné pro uskutečňování tohoto pracovního programu;

(i) posoudí a přijmou směrnice a doporučení, která podporují uskutečňování ustanovení tohoto Protokolu;

(j) na svém prvním setkání posoudí a konsensuálně přijmou jednací řád svého setkání. Uvedený jednací řád bude obsahovat ustanovení, jež budou podporovat harmonickou spolupráci se setkáním stran Úmluvy;

(k) posoudí a přijmou návrhy pro doplnění tohoto Protokolu;

(l) posoudí a podniknou jakékoli další kroky, které mohou být nutné pro dosažení záměrů tohoto Protokolu.

Článek 17

SEKRETARIÁT

1. Výkonný tajemník Evropské hospodářské komise a ředitel Regionální úřadovny WHO pro Evropu budou pro tento Protokol vykonávat následující funkce sekretariátu:

- (a) svolávat a připravovat setkání stran;
- (b) předávat zprávy a další informace obdržené v souladu s ustanoveními tohoto Protokolu stranám;
- (c) vykonávat další takové funkce, které mohou být stanoveny setkáním stran na základě dostupných zdrojů.

2. Výkonný tajemník Evropské hospodářské komise a ředitel Regionální úřadovny WHO pro Evropu:

- (a) podrobně uvedou dohodu o vzájemném rozdělení práce v Prohlášení o dohodě a budou o ní informovat setkání stran;
- (b) budou podávat stranám zprávy o složkách a postupech provádění pracovního programu uvedeného ve článku 16, odstavec 3.

Článek 18

DODATKY K PROTOKOLU

1. Kterákoliv strana může navrhnout dodatky k tomuto Protokolu.
2. Návrhy dodatků k tomuto Protokolu budou posouzeny na setkání stran.
3. Text jakéhokoli navrženého dodatku k tomuto Protokolu bude písemně předložen sekretariátu. Sekretariát oznámí tento dodatek všem stranám alespoň devadesát dnů před setkáním, na kterém se bude jednat o jeho přijetí.
4. Dodatek k tomuto Protokolu bude konsensuálně přijat zástupci stran účastnících se setkání. Přijatý dodatek bude sekretariátem oznámen depozitáři, který jej předá všem stranám, aby jej mohly uznat. Dodatek nabude pro strany, které jej přijaly, platnosti devadesátý den od data, kdy dvě třetiny těchto stran uloží u depozitáře listiny potvrzující přijetí dodatku. Dodatek nabude pro kteroukoliv stranu platnosti devadesátý den od data, kdy tato strana uloží u depozitáře své listiny potvrzující přijetí dodatku.

Článek 19

PRÁVO VOLIT

1. Kromě případů uvedených v odstavci 2 tohoto článku, má každá strana jeden hlas.
2. Organizace pro regionální hospodářskou integraci mohou v otázkách, které spadají do jejich kompetence, uplatňovat své právo volit, a to takovým počtem hlasů, který odpovídá počtu jejich členských států, jež jsou stranami Protokolu. Takové organizace nebudou uplatňovat své právo volit, pokud toto právo uplatňují jejich členské státy, a naopak.

Článek 20

UROVNÁVÁNÍ SPORŮ

1. Dojde-li mezi dvěma či více stranami ke sporu, pokud jde o výklad nebo aplikaci tohoto Protokolu, budou se snažit o jeho řešení jednáním nebo jinými prostředky pro urovnání sporu, jež jsou pro strany sporu přijatelné.
2. Při podpisu, ratifikaci, přijetí, schválení nebo přistoupení k tomuto Protokolu či kdykoli potom, může strana písemně ohlásit depozitáři, že ve sporu, který nebyl vyřešen podle odstavce 1 tohoto článku, přijímá jeden z následujících prostředků urovnání sporů jako povinný způsob vzhledem k jakékoli straně, která přijímá stejný závazek:
 - (a) Pokud jsou strany stranami Úmluvy a přijaly jako povinný způsob řešení vzájemných sporů jeden nebo oba prostředky urovnávání sporů stanovených Úmluvou, pak přijímají urovnání sporu v souladu s ustanoveními Úmluvy pro urovnání sporů vznikajících v souvislosti s Úmluvou;
 - (b) V jakémkoliv jiném případě - podání sporu k mezinárodnímu soudu, pokud strany nesouhlasí se smířcím řízením nebo s jinou formou řešení sporů.

Článek 21

PODPIS

Tento Protokol bude připraven k podpisu v Londýně 17. a 18. června 1999 u příležitosti třetí Ministerské konference o životním prostředí a zdraví a poté v sídle Organizace spojených národů v New Yorku do 18. června 2000 pro členské státy Evropské hospodářské komise, členské státy Regionálního výboru Světové zdravotnické organizace pro Evropu a pro státy, které mají poradní status v Evropské hospodářské komisi podle odstavce 8 Rezoluce 36 (IV) Hospodářské a sociální rady z 28. března 1947, a pro organizace pro regionální hospodářskou integraci tvořené svrchovanými členskými státy Evropské hospodářské komise nebo členy Regionálního výboru Světové zdravotnické organizace pro Evropu, na něž jejich členské státy přenesly kompetence v záležitostech, jež se řídí tímto Protokolem, včetně kompetence uzavírat smlouvy týkající se těchto záležitostí.

Článek 22

RATIFIKACE, PŘIJETÍ, SCHVÁLENÍ A PŘISTOUPENÍ

1. Tento Protokol bude podléhat ratifikaci, přijetí či schválení signatářskými státy a organizacemi pro regionální hospodářskou integraci.
2. Tento Protokol bude otevřen, aby k němu mohly přistoupit státy a organizace uvedené v článku 21.
3. Jakákoli organizace uvedená v článku 21, jež se stane stranou Protokolu bez toho, že by některý z jejích členských států byl stranou Protokolu, bude vázána všemi závazky z tohoto Protokolu vyplývajících. V případě organizací, jejichž jeden nebo více členských států jsou stranou Protokolu, daná organizace a její členské státy rozhodnou o konkrétních úkolech při plnění závazků vyplývajících z tohoto Protokolu. V takových případech nejsou organizace a členské státy oprávněny souběžně uplatňovat práva z tohoto Protokolu vyplývající.
4. Organizace pro regionální hospodářskou integraci uvedené ve článku 21 stanoví ve svých ratifikačních, přijímacích nebo schvalovacích listinách nebo v listinách o přistoupení k Protokolu rozsah svých kompetencí vzhledem k otázkám, jež se tímto Protokolem řídí. Tyto organizace také budou informovat depozitáře o jakékoli významné úpravě rozsahu svých kompetencí.
5. Ratifikační, přijímací nebo schvalovací listiny nebo listiny o přistoupení k Protokolu budou uloženy u generálního tajemníka Organizace spojených národů.

Článek 23

NABYTÍ PLATNOSTI

1. Tento Protokol nabývá platnosti devadesátý den od data, kdy byla deponována šestnáctá ratifikační, přijímací nebo schvalovací listina nebo listina o přistoupení.
2. Pro účely odstavce 1 tohoto článku nebude jakákoliv listina deponovaná organizací pro regionální hospodářskou integraci považována za další listinu doplňující ty, které již byly uloženy členskými státy takové organizace.
3. Pro každý stát nebo organizaci uvedený v článku 21, které ratifikují, přijmou nebo schválí tento Protokol nebo k němu přistoupí po uložení šestnácté ratifikační, přijímací nebo schvalovací listiny či listiny o přistoupení k Protokolu, vstupuje Protokol v platnost devadesátý den od data, kdy takový stát nebo organizace deponovala své ratifikační, přijímací nebo schvalovací listiny nebo listiny o přistoupení k Protokolu.

Článek 24

VÝPOVĚĎ

Kdykoliv po uplynutí tří let od data, kdy tento Protokol nabyl platnosti vzhledem k určité straně Protokolu, může tato strana vypovědět Protokol předáním písemného oznámení depozitáři. Jakékoli takové vypovězení nabývá platnosti devadesátý den od data, kdy bylo přijato depozitářem.

Článek 25

DEPOZITÁŘ

Jako depozitář těchto Protokolů bude působit generální tajemník Organizace spojených národů.

Článek 26

PLATNÝ TEXT

Originál tohoto Protokolu, jehož anglická, francouzská, německá a ruská znění mají stejnou platnost, bude uložen u generálního tajemníka Organizace spojených národů.

JAKO DŮKAZ níže podepsaní, náležitě zplnomocnění, podepsali tento Protokol.

DÁNO v Londýně, sedmnáctého dne měsíce června tisíc devět set devadesát devět.